

ב"ה

פרשת פקודי

ויביאו את המשכן אל משה
שמות לט, לג.

הפירמידות במצרים

"ויביאו את המשכן אל משה"^[1] אומר רש"י - "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו", הא כיצד, "אמר משה לפני הקב"ה, איך אפשר הקמתו על ידי אדם? אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו", כלומר, משה היה צריך רק לעסוק בידיו כאילו מקימו, אבל באמת - נזקף המשכן וקם מאליו, על ידי הקב"ה.

ובענין זה - שני פרטים: (א) הקמת המשכן אינה יכולה להיות על ידי אדם כי אם על ידי הקב"ה, בדרך נס, ופעולתו של האדם אינה אלא בכך שעוסק בידיו ונראה כמקימו. (ב) ולאידך, אף שאין זה אלא באופן שנראה כמקימו, ואילו לאמיתו של דבר הוא נזקף וקם מאליו, מכל מקום, פעולה זו שעוסק בידיו נחשבת כמו שהוקם על ידי אדם, כמו שכתב רש"י שם: "לפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו.. משה העמידו", כלומר, אף שבאמת נזקף וקם מאליו, הרי גם הפעולה ד"עסוק אתה בידך נראה כמקימו" נחשבת כאילו שהוקם על ידי משה.

וכאן ישנו דבר חידוש - שלא שמים לב אודותיו: העובדה "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן" - היתה לא רק בעת שהוצרכו להקים את המשכן בפעם הראשונה, כי אם גם בכל פעם ופעם שהיו צריכים הלויים לפרק את המשכן, לשאתו ממסע למסע, ולהקימו מחדש במקום חנייתם.

ומכיון שכן, בהכרח לומר שבכל פעם ופעם שהוצרכו הלויים לפרק ולהקים את המשכן - נעשה הדבר באופן של נס, כלומר, הלויים עסקו בידיהם באופן שיהיה נראה כאילו הם המקימים, ולאמיתו של דבר נזקף וקם

מאליו, על ידי הקב"ה^[2]

וכאמור, אין הדבר בסתירה להמפורש בכתוב^[3] "ובנסוע המשכן יורידו אותו הלויים ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים", היינו, שזהו תפקידם ופעולתם של הלויים - דמכיון שהלויים עסקו בזה בידיהם, נחשב הדבר לפעולתם של הלויים, שנקרא של שם, על דרך הקמת המשכן בפעם הראשונה שהוצרכה להיות על ידי משה דוקא ("לפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו"), שאף ש"נזקף וקם מאליו", נקראת פעולה זו על שם משה, מכיון שעסק בידיו נראה כמקימו.

...אך עדיין יש להקשות בנוגע לכללות הענין דהקמת המשכן "שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים" - קושיא שיכול להקשות מי שמתמצא בדברי ימי העמים (מה שאין כן בן חמש למקרא):

נמצאים כיום במצרים ה"פירמידות", הבנויות מאבנים גדולות ביותר, וקיימות כבר אלפי שנים, ולפי המקובל בדברי ימי העמים - ניבנו על ידי בני ישראל בהיותם במצרים. וסמך לדבר - מה שכתוב^[4] "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס", ערים "חזקות ובצורות לאוצר"^[5], ומובן, שערים הצריכות לשמש כמבצר לאוצר - אין עושים אותם מאבנים קטנות או אפילו אבנים רגילות, כי אם מאבנים גדולות, כדי שיחזיקו מעמד למשך שנים רבות, כפי שאכן רואים במוחש את גדלם וחזקם של ה"פירמידות", שלמרות שניבנו לפני אלפי שנים, נשארו בקיומן עד עצם היום הזה.

...ולכאורה: כיצד ניבנו ה"פירמידות" מאבנים גדולות כל כך? ועוד לפני זה - כיצד נשאום והביאום ממקום אחר (שהרי במקום עמידתם אין אבני־מִחְצָב, ובהכרח שהביאום ממקום אחר), הרי מדובר אודות אבנים גדולות וכבדות ביותר?! הרי המענה לזה - בפשטות, שעשו זאת כמה אנשים יחדיו, כפי שאמנם רואים על גבי ה"פירמידות" ציורים של עבדים הקשורים בחבלים ומושכים יחדיו את האבנים.

ואם כן, מתעוררת שאלה פשוטה: משקלה של אבן אחת מאבני ה"פירמידות" הוא - שלא בערך לגבי המשקל דקראש אחד מקרשי המשכן. ומכיון שכן, היתכן שאותם יהודים שבמשך שנות שעבודם במצרים, ריבוי שנים, הקימו את ה"פירמידות" - לא יכלו להקים את המשכן?! מדוע לא יוכלו לעשות זאת כמה אנשים יחדיו?! ולשם מה הוצרכו לנס שיהיה המשכן "קם ונזקף מאליו"?!

וכאמור, בן חמש למקרא אינו שואל אמנם קושיא זו, מכיון שאינו יודע דברי ימי העמים, אבל בכל אופן,

כאשר יודעים זאת - מתעוררת קושיא הדורשת ביאור והסבר.

ויש לומר הביאור בזה: בודאי קיימת אפשרות לשאת משאות כבדים ולהקים על ידם ערי מבצר - אבל, ישנו תנאי עיקרי בדבר - "עבודת פרך"! ובכן: מה שבני ישראל הקימו את ה"פירמידות" בנשואם אבנים כבדות ביותר - לא היה זה אלא מפני שפרעה העבידם בפרך:

אמנם, כאשר מדובר אודות ציווי הקב"ה להקים את המשכן - בודאי לא יצוה הקב"ה שהקמתו ונשיאתו יהיו באופן ד"עבודת פרך", אדרבה: כבר בהתחלת הציווי על דבר עשיית המשכן - נאמר בכתוב: "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו"^[6], "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה"^[7], באופן של נדיבות-לב דוקא, ולא מתוך הכרח וכפיה, ופשיטא - לא באופן דעבודת פרך!

והגע עצמך: הקב"ה אינו חפץ שיקריבו לפניו קרבן מן הגזל^[8]. ובכן, אם גזל של בהמה אחת אינו יכול להתקבל לרצון לפני ה' אפילו בתור קרבן חד-פעמי - קל-וחומר בן בנו של קל-וחומר ל"גזל" כוחותיו וחירותו של אדם בכך שיצטרך לעבוד עבודת פרך, כדי לבנות לה' משכן שעליו יקריבו קרבנות באופן תמידי! פשיטא, שדבר כזה הוא היפך רצונו של הקב"ה!

אמנם, עדיין קיימת אפשרות נוספת - שהקב"ה יתן להם כחות על-אנושיים, למעלה מן הטבע, כך שיוכלו להקים את המשכן ללא עבודת פרך. ובכן, גם אפשרות כזו אינה - שכן, רצה הקב"ה שהעבודה דקיום התורה ומצוותיה תהיה בדרכי הטבע.

ולאור שני הכללים הנזכרים לעיל - (א) שלילת הענין דעבודת פרך, (ב) עבודה בדרך הטבע דוקא - מובן, שלא היתה ברירה אחרת בהקמת המשכן, כי אם שבני ישראל יעשו את הפעולה שלהם, "עסוק אתה בידך נראה כמקימו", בכחות רגילים (לא באופן דעבודת פרך, וגם לא באופן שיקבלו כחות על-אנושיים), ואז - המשכן "נוקף וקם מאליו", על ידי הקב"ה.

ומזה למדים הוראה ומוסר בעבודת ה': עבודתו של יהודי לעשות מהעולם משכן ומכון לשבתו יתברך - אינה בבחינת "עבודת פרך" חס ושלום, ישנם אמנם זמנים מיוחדים שבהם צריך להיות הענין דמסירות נפש, אבל אין זה סדר העבודה על דרך הרגיל, "תמידים כסדרם" ... הסדר על דרך הרגיל הוא - שיהודי עושה את התלוי בו, "עסוק אתה בידך", בדרך הטבע, ואז - נעשה כל שאר הענינים מאליהם, על ידי הקב"ה, באופן שלמעלה מהטבע!

ודבר זה בא לידי ביטוי גם בקשר לפעולתו של יהודי בעניני העולם - כמו שנאמר^[9] "וברכך ה' אלקיך בכל

אשר תעשה": עבודתו של יהודי בעניני העולם - על פי ציווי הקב"ה "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך"^[10], ובלשון המכילתא^[11]: "זו מצות עשה" - היא באופן שהוא עושה את הפעולה שלו, איזה פעולה שתהיה, "בכל אשר תעשה", "כלי" בלבד, ועל ידי זה נמשכת ברכתו של הקב"ה - "וברכך ה' אלקיך" - בכל מצטרך לו, בני חיי ומזוני רויחי, ולא רק כפי המוכרח, אלא גם באופן של עשירות - "ברכת ה' היא תעשירי"^[12].

קטע משיחת ש"פ נשא, י"ב סיון, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ה ח"ד ע' 2277.

^[1] שמות לט, לג.

^[2] ראה רא"ם ושפ"ח פקודי שם.

^[3] במדבר א, נא.

^[4] שמות א, יא.

^[5] פרש"י שם.

^[6] תרומה כה, ב.

^[7] ויקהל לה. ה.

^[8] פרש"י ויקרא א, ב.

^[9] ראה טו. יח ובספרי.

^[10] יתרו כ. ט.

^[11] הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה. וראה לקו"ש ח"ז ס"ע 245 ואילך. וש"נ.

^[12] משלי י. כב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ח ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה